

УДК 94(477.6) «2014»

Ю.Р. Офіцинський

**ПОЧАТОК РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ В КРИМ
ОЧИМА СВІТОВОЇ СПІЛЬНОТІ (20-28 ЛЮТОГО 2014 Р.)**

У статті йдеться про те, що активну фазу російської агресії в український Крим (20 лютого – 18 березня 2014 р.) можна умовно поділити на три етапи: 1) 20-28 лютого – від появи і розосередження диверсійних груп до захоплення ними головної владної будівлі автономії; 2) 1-15 березня – захоплення російськими військами всіх важливих об'єктів півострова; 3) 16-18 березня – оформлення анексії за результатами правочинів, невизнаних ООН. За джерельну базу взято публікації впливових газет і журналів: американських «The New York Times», «The Wall Street Journal», «The Washington Post», британських «The Guardian», «The Daily Mail», іспанських «El Mundo», «El País» та інших. Зазначається, що Росія підтримала сепаратистські настрої на Сході та Півдні України, змінивши у Криму 27 лютого українську владу на проросійську. У той час як світові видання застерігали про збройне вторгнення Росії у Крим і на Схід України, НАТО вірило, що Росія не здійснить військову інтервенцію. США обмежилися словесними попередженнями і тимчасово втратили стратегічну ініціативу.

Ключові слова: агресія, сепаратизм, анексія.

Як відомо, міжнародна спільнота і міжнародні інституції кваліфікували дії Російської Федерації щодо України у 2014 р. як акт агресії, однозначно висловилися за територіальну цілісність України. Російська окупація та анексія Криму в лютому-березні 2014 р. належить до актуальних проблем новітньої історії України. Її наукова розробка розпочалася і потребує вивчення широкого кола історичних джерел. Вже оприлюднено ряд інформаційно-довідкових, науково-популярних і наукових праць. Так, в електронній енциклопедії розміщено статті «Російська інтервенція до Криму 2014», «Анексія Криму Росією (2014)», «Російська збройна агресія проти України (2014-2015)», «Кримська криза», що уточнюються та оновлюються [1; 3; 6; 7].

Оперативним відгуком на вказані події слід вважати симетричну появу в 2014 р. двох колективних видань – у Києві та Москві. Українські історики підготували «Крим від античності до сьогодення», а російські – «История Крыма». В українському виданні привертає увагу праця Сергія Кота щодо захисту культурних цінностей на захопленому Росією півострові [2, с. 689-707], а у російському – остання 13-та глава – «Георгиевские цвета снова над Крымом. Воссоединение Крыма с Россией. 2014 год» Олександра Романова [5, с. 452-460].

У цьому питанні світоглядні позиції в українській та російській історіографіях є протилежними. У радянський час нав'язливо пропагували ідеологічну концепцію про «возз'єднання» України і Росії у 1654 р., а тепер вивільнене місце історики, що на службі в агресора, замінили таким же «возз'єднанням» Криму і Росії у 2014 р.

Загалом активна фаза російської агресії в український Крим тривала майже місяць, тобто з 20 лютого до 18 березня 2014 р. Датою її початку вважають 20 лютого 2014 р. Саме ця дата викарбувана на російській медалі «За повернення Криму». Того ж дня з участю російських спецслужб відбувся розстріл демонстрантів на Майдані Незалежності в Києві, а Крим заповнили замасковані російські диверсійні групи. 22 лютого Верховна Рада України

усунула президента Віктора Януковича, що втік до Росії через Кримський півострів. 27 лютого 2014 р. підрозділи Збройних сил Росії захопили приміщення уряду і парламенту Криму. Від 1 березня російські війська («зелені чоловічки») вдаються до блокування українських військових баз, захоплення адміністративних приміщень, контролю за важливими об'єктами. 11 березня 2014 р. Верховна Рада Автономної Республіки Крим і Севастопольська міська рада схвалили декларацію про незалежність Автономної Республіки Крим і міста Севастополя. 16 березня 2014 р. відбувся кримський «референдум», де начебто проголосували за возз'єднання з Російською Федерацією. 17 березня парламент автономії проголосив незалежність Криму, а 18 березня у Москві президент Росії Володимир Путін із самопроголошеним кримським керівництвом підписав Договір про входження Криму до Росії. 21 березня парламент Росії його ратифікував і схвалив закон про нові суб'єкти федерації – Республіку Крим і місто федерального значення Севастополь. 27 березня 2014 р. Генеральна Асамблея ООН підтримала територіальну цілісність України, визнавши Крим і Севастополь її невід'ємними частинами. Початком тимчасової окупації Криму і Севастополя, згідно з українським законодавством, вважається дата вказаної резолюції Генеральної Асамблеї ООН, а завершенням вважатиметься дата, з якої вона втратить чинність.

Отже, активну фазу російської агресії в український Крим (20 лютого – 18 березня 2014 р.) можна умовно поділити на три етапи: 1) 20-28 лютого – від появи і розосередження диверсійних груп до захоплення ними головної владної будівлі автономії; 2) 1-15 березня – захоплення російськими військами всіх важливих об'єктів півострова; 3) 16-18 березня – оформлення анексії за результатами нікчемних правочинів, не визнаних ООН. Наразі детально розглянемо початковий етап російської агресії, що припав на 20-28 лютого 2014 р.

За джерельну базу нами взято статті у впливових світових газетах і журналах, що у режимі реального часу відстежували події, впливали на громадську думку і політичні рішення розвинутих країн. Зокрема, йдеться про такі провідні щоденники, як американські «The New York Times», «The Wall Street Journal», «The Washington Post», британські «The Guardian», «The Daily Mail», іспанські «El Mundo», «El País», німецька «Frankfurter Allgemeine Zeitung», французька «Le Figaro», швейцарська «Le Temps» та інші.

В основу цього дослідження покладено психологічний метод, що дозволяє виявити певні історичні стереотипи, характерні для конкретної міжнародної ситуації. Головний акцент зроблено на те, як саме у країнах Заходу показували хід і прогнозували наслідки російської агресії в Крим на основі масиву відомостей з відкритих джерел, яким оперували світові видання до 28 лютого 2014 р. Принагідно підкреслимо, що нами підготовлена подібна стаття, де проаналізовано висвітлення Революція гідності на сторінках газети «The New York Times» (листопад 2013 – лютий 2014 рр.) [4, с. 14-30].

Відомо, що 22 лютого 2014 р. виконанням основних вимог мітингувальників – повернення до Конституції 2004 р., відставка В. Януковича і призначення на 25 травня 2014 р. дочасних президентських виборів – завершилася Революція гідності в Україні. Загиблих внаслідок її подій охрестили Небесною Сотнею. 9 грудня 2014 р. від ран помер її 112-й герой Олександр Гриценко.

Перемога Революції гідності листопада 2013 – лютого 2014 рр. не зупинила кризу в державі. Величезні внутрішні проблеми стали дошкульно поглиблюватися зовні. Негативним зовнішнім фактором стала Російська Федерація. Тріумф Євромайдану і втеча маріонеткового президента В. Януковича стала поразкою її імперських геополітичних планів – залучити Україну в Митний Союз і закріпити на орбіті свого впливу. Авторитарна Росія на чолі з В. Путіним, щоб узяти реванш і не втратити авторитет у власних громадян і про-

російськи налаштованих українців, почала значно енергійніше розпалювати сепаратистські настрої на Сході та Півдні України.

Протягом першого місяця після Революції гідності найактивніше Росія діяла в Автономній Республіці Крим, здійснюючи окупацію та анексію. Такого розвитку подій сучасний світ не сподівався. Історично Кримом або його частинами володіли таври, киммерійці, скіфи, сармати, греки, римляни, готи, гуни, хозари, печеніги, половці, венеціанці, генуезці, монголи, турки, кримські татари, а в 1783 р. півострів відійшов до Російської імперії. У жовтні 1921 р. створено автономну Кримську РСР у складі РСФРР. 19 лютого 1954 р. Президія Верховної Ради СРСР ухвалила Указ «Про передачу Кримської області із складу РРФСР у склад УРСР», враховуючи спільність економіки, територіальну близькість, тісні господарські й культурні зв'язки півострова і «материка» (України). Напередодні розпаду СРСР за результатами всекримського референдуму 20 січня 1991 р. Кримська область перетворена в Кримську АРСР у складі УРСР. Це сталося 12 лютого 1991 р.

Нині на півострові проживають переважно росіяни, українці й татари. Регіон був джерелом напруги між Україною і Росією у 1992-1995 рр. Київ спромігся нейтралізувати сепаратистські промосковські настрої. «Кримська карта» протягом січня 1994 – березня 1995 р. ускладнилася кривавими зведеннями рахунків між мафіозними угрупованнями, до яких були причетні окремі парламентарі автономії. Президент Борис Єльцин не допустив втручання Росії в кримські події. Ця зважена позиція звела нанівець зусилля інспіраторів крупного конфлікту. Суперечка вирішили врегулюванням повноважень регіону у 1995-1998 рр. Проте очікувалося, що загострення відносин між Україною і Росією гучно відлунить на півострові.

Американський журналіст Девід Гершенгорн порівняв український Крим із російською Чечнею. Якщо автономія Чечні визначає окрему чеченську мову та іслам, то кримська фіксувала політичну і культурну ідентичність регіону більше російською, ніж українською [15]. Згідно з останнім переписом населення (2001 р.), у Криму проживало близько 2 млн. осіб, із яких майже 58 % ідентифікували себе росіянами, 24 % – українцями, 12 % – кримськими татарами, які є значною мусульманською спільнотою півострова. Зважаючи на післяреволюційну напружену ситуацію в Україні, західна преса висвітлювала різні сценарії подальших кроків Росії у «кримському напрямку».

Американський журналіст Серж Шмеманн у газеті «The New York Times» вважав, що російська більшість у Криму і російський народ у самій Росії ніколи не мирилися із «втратою» півострова, тому наявний конфлікт може легко стати приводом, щоб забрати його назад [23]. Редакція іншого американського видання «The Wall Street Journal» висловила подібні побоювання, зазначаючи 23 лютого 2014 р., що Росія спробує дестабілізувати новий український уряд під ширмою захисту «етнічних росіян» Сходу і Півдня України [28]. У свою чергу газета «The Washington Post» процитувала заяву міністерства закордонних справ Росії від 24 лютого 2014 р. про курс Києва на те, щоби диктаторськими і терористичними методами приборкати невдоволених в Україні. Редакція видання попередила, що подібні заяви можуть стати виправданням для підтримки сепаратистів у Криму та інших регіонах, що не треба виключати сценарій військового втручання [29].

Відомий історик з Єльського університету Тімоті Снайдер на сторінках американського журналу «Foreign Policy» передбачав, що Росія, зважаючи на кризу і слабкість влади в Україні, почне виявляти претензії на певні її території, зокрема Крим, і намагатиметься їх приєднати. Проте він застерігав, що у близькій перспективі спроба анексувати півострів стане для Росії катастрофою, бо її репутацію буде зруйновано й виникне небезпека великомасш-

табної війни. У далекій перспективі це встановить небезпечний прецедент для самої Росії. Доктрина корегування її кордонів за етнічною ознакою стане корисною моделлю для Китаю, що зможе зазіхнути на багатий ресурсами Східний Сибір. Адже там працюють багато китайців, а Китай вливає туди більше інвестицій, ніж Росія [26].

Московський кореспондент американського журналу «Time» Саймон Шустер, припустив, що російська влада тепер, як і після Помаранчевої революції, утримається від військового вторгнення в Україну, займе вичікувальну позицію, але не сидітиме, склавши руки [25]. Цю ж ідею висловив журналіст Люк Гардінг у британській газеті «The Guardian». На його думку, Росія не готується до введення збройних сил, адже має інші варіанти, як ускладнити роботу нового уряду України. Серед них – розпалювання сепаратистський настроїв у Криму. Мовляв, Росії простіше контролювати Україну через економічні важелі впливу [14].

В інтерв'ю іспанській газеті «El Mundo» екс-чемпіон світу з шахів Гаррі Каспаров зазначив, що Путін хоче панувати не над усією Україною, а над деякими областями. Він теж не вірив у можливість військового втручання. Проте зауважив, що президент Росії помститься за поразку в «битві за Україну», адже йому потрібно щось показати росіянам у якості трофея. На думку Г. Каспарова, це буде Севастополь. Він підкреслив: «Програти битву за Україну – це знищити міф Путіна» [22].

Бачимо, що майже всі проаналізовані нами впливові американські видання попереджали про можливість військової інтервенції в Україну, передусім у Крим. Лише окремі американські й британські журналісти та відомі люди вважали, що В. Путін не вдасться до радикальних дій. У всіх виданнях представлені дуже подібні рецепти з вирішення кризи. Зокрема, 23 лютого 2014 р. редакція «The Wall Street Journal» переконувала, що Заходу потрібно надати Україні дипломатичну і грошову допомогу, зміцнити з нею економічні зв'язки [28].

Свій погляд на ситуацію висловили й особи, які краще знайомі з російською владою. Британська газета «The Daily Mail» 25 лютого 2014 р. подала твердження колишнього радника президента Росії з економічних питань Андрія Ілларіонова [27]. Він зауважив, що В. Путін відкинув застереження Заходу і готує «аншлюс» Росією Севастополя, що станеться через тиждень або максимум через три тижні. Москва планувала розділити Україну й отримати контроль над Кримом, Луганськом, тобто над регіонами зі значною часткою росіян. Адже Путін вважав Україну не державою, а субдержавою. У Москві прагнули скористатися історичним шансом: Україна більше ніколи не буде такою слабкою, Росія – такою сильною, а Європа і США – такими байдужими до української кризи.

Західна преса уважно стежила за процесами у державі, яку кардинально змінив Євромайдан. Революцію гідності, що охопила Україну і знайшла відгук серед жителів російськомовних регіонів, не сприйняли у Криму. Російську більшість півострова цілеспрямовано налаштували на сепаратизм. Ще 19 лютого 2014 р. голова «Російської общини Севастополя» Тетяна Єрмакова надіслала заяву до Кремля, прохаючи Росію відправити війська, щоб «запобігти геноциду російського населення Криму» [24]. Це засвідчило небезпеку для територіальної цілісності України. Подібне звернення Росія використала, щоб окупувати грузинську Південну Осетію у 2008 р.

Неофіційно вторгнення російських військ у межі Автономної Республіки Крим розпочалося у четвер 20 лютого 2014 р. Наступного дня, коли Верховна Рада України усунула авторитарний режим і повернула Конституцію 2004 р., на півострові з'явилося «народне ополчення», а мера Севастополя

змусили піти у відставку [17]. Цю посаду незаконно зайняв російський бізнесмен Олексій Чалий.

22 лютого після обіду на головній площі Севастополя близько 3 тис. осіб звернулися за захистом до Москви. Цього ж дня делегація російських дипломатів побувала у Харкові на з'їзді депутатів Сходу і Півдня України. Уже експрезидент В. Янукович втік із Києва до Харкова, але форум не відвідав. Західні держави занепокоїла частина резолюції Харківського з'їзду, в якій громадян закликали формувати народне ополчення у Криму і на Сході України «у співпраці з регіональними структурами безпеки». Цей документ дорівнював сепаратизму і заперечив легітимність революційного уряду [24].

У дні завершення революції перед новою владою постало багато проблем, зокрема загроза сепаратизму. Так, у неділю 23 лютого 2014 р. у Севастополі відбувся мітинг проти «фашистів при владі» [9]. Наступного дня ситуацію проаналізували в Україні у Ново-Огарьово, резиденції В. Путіна за Москвою. Це ж питання обговорили під час зустрічі міністр закордонних справ Великої Британії В. Гейг і державний секретар США Дж. Керрі [27].

Американська розвідка повідомила про прибуття в Ялту двох армійських вантажівок «Урал-4320», наповнених озброєними російськими солдатами. Помічено пересування бронетранспортерів неподалік штабу Чорноморського флоту в Севастополі. Ішлося про можливість російської військової операції. США відстежували ймовірне приховане проникнення у Крим російського спецназу. Існувало побоювання, що Москва спровокує конфлікт нападом диверсантів на етнічних росіян і вторгнеться для їх захисту.

В. Путін наказав російським військам перейти на вищий стан готовності у вівторок 25 лютого 2014 р. США відреагували. Заступник держсекретаря США Вільям Бернс під час візиту до Києва на запитання, чи готові у Вашингтоні запобігти інтервенції, сказав: «Сполучені Штати сильно підтримують єдність і територіальну цілісність України» [12].

26 лютого на головних магістралях, які ведуть до Севастополя, з'явилися блок-пости з російськими прапорами. За 25 км від центру міста на дорозі до Сімферополя люди у синій і зеленій камуфляжній формі зупиняли й оглядали всі транспортні засоби. Неподалік стояв російський бронетранспортер. На вулицях з'явилася російська військова техніка.

У той час небагато аналітиків передбачали російську військову інтервенцію в Україну, проте більшість казали, що В. Путін прагне реваншу за свою геополітичну поразку. Питання – яким чином. Відповідь не забарилася. У середу 26 лютого 2014 р. о 14:00 російські війська підняли за тривоогою для позапланових навчань, що тривали до 3 березня. Міністр оборони Росії Сергій Шойгу оголосив про посилення заходів безпеки на об'єктах Чорноморського флоту в Криму, не уточнивши про що саме йде мова [16].

С. Шойгу повідомив, що навчання пройдуть у два етапи. Перший – перевірка боєготовності військ. Другий – оперативно-тактичні маневри з участю 2-ї, 6-ї, 20-ї загальновійськових армій. С. Шойгу переконував, що вони заплановані багато місяців тому і не стосуються подій в Україні. Проте суть геополітичне повідомлення була зрозумілою. До навчань залучили підрозділи Західного і Центрального військових округів: піхотні, військово-повітряні, бронетанкові, а також Північний і Балтійський флоти – загалом близько 150 тис. військовослужбовців [8]. Про їх початок у Москві офіційно повідомили військовому аташе США.

Раніше Росія вже використовувала подібні маневри, щоб замаскувати реальні плани, наприклад, напередодні війни із Грузією у 2008 р. Наразі розвідка США не мала інформації про підготовку до вторгнення. До того ж, російські війська на кордоні з Україною супроводила недостатня для війни

кількість медичних підрозділів [19]. Втім, насправді Росія готувала агресію в Україну.

Наказ про військові навчання видано того ж дня, коли тисячі етнічних росіян зібралися біля кримського парламенту в Сімферополі, протестуючи проти зміни влади в Києві. Сюди ж прибули близько 5 тис. кримських татар, щоб не дозволити місцевим законодавцям схвалити рішення про відділення від України. Розпочавшись мирно, обидва мітинги перетворилися на сутички. Міліціонери не вживали жодних заходів, щоб заспокоїти натовп, а іноді навіть сприяли проросійським активістам [17].

Загони прибічників Росії стали патрулювати вулиці Сімферополя. У ніч із 26 на 27 лютого група із близько тридцяти добре озброєних бійців захопила будівлю парламенту й уряду автономії. Вони спустили українські прапори, підняли російські та звели барикади. Урядові споруди оточила міліція, яка стояла осторонь, коли їх захоплювали. Правоохоронці відділили російських бійців, розташованих усередині, від проросійських маніфестантів на вулиці. Місцева ж влада оголосила 27 лютого вихідним днем.

Тоді не було достеменно відомо, хто захопив головні адміністративні будівлі півострова. «Спецназ із Севастополя», – стверджував колишній голова Служби безпеки України Євген Марчук. «Це чеченці», – казали у Сімферополі. Президент Чечні Рамзан Кадиров справді заявив 26 лютого, що готовий «захистити росіян у Криму». Однак кримські татари не бажали, щоб Путін перетворив Крим на нову Чечню [13].

27 лютого депутати, котрі пройшли всередину будівлі кримського парламенту крізь натовп, барикади й озброєних заколотників, обговорили проведення референдуму про подальший статус півострова, що планувався на 25 травня. Місцеві медіа повідомили, що жителів Криму запитують про те, чи вони хочуть більшої автономії, а не про відділення від України. Не було зрозуміло, чи достатньо присутніх членів парламенту для легітимності рішень. Лідер кримських татар Рефат Чубаров вказав, що будівлю захопили бойовики, які підняли російський прапор, а російська бронетехніка стоїть біля Сімферополя. Р. Чубаров назвав усі ці дії прямим втручанням у справи України [18].

Хоча журналістів не впустили на засідання кримського парламенту, але російські кореспонденти отримали детальну інформацію, недоступну навіть для кримських колег. Було звільнено погодженого Києвом голову кримського уряду, а його місце зайняв Сергій Аксьонов, лідер всеукраїнської партії «Російська єдність». Західні аналітики вбачали у цьому доказ того, що В. Путін хоче розділити Україну, а Крим повернути як російську територію [20].

Після захоплення будівель уряду і парламенту Криму міністерство закордонних справ України викликало російського представника в Україні. Йому вручили дипломатичну ноту, де вимагалось, щоб російські військові, які розміщені в Севастополі, залишалися на своїй базі. 26 лютого у Брюсселі розпочалася дводенна зустріч міністрів оборони країн-учасниць НАТО. Вони схвалили заяву про те, що альянс буде «продовжувати підтримувати суверенітет і незалежність України, її територіальну цілісність, демократичний розвиток і принципи непорушності кордонів як ключові фактори стабільності у Центральній і Східній Європі та на континенті загалом» [11]. У Брюсселі були переконані, що шлях дестабілізації вкрай не вигідним Росії [21].

27 лютого комісія НАТО-Україна розглянула найтяжчі аспекти української кризи – військовий та економічний. Генеральний секретар НАТО А. Фог Расмуссен закликав Росію не йти на провокації та не загострювати напругу. У НАТО не вважали, що Москва готує військове вторгнення в Україну. Міністр оборони Польщі Томаш Семаняк підкреслив, що Росія зазнала поразки в Ук-

раїні, яку Заходу не потрібно поглиблювати, ведучи себе, наче триумфатор. В альянсі були впевнені, що Кремль не зацікавлений у розколі України і що питання її вступу в НАТО не є пріоритетними [10]. У свою чергу міністр оборони США Чак Гейгель сказав: «Ми очікуємо від інших націй поваги до суверенітету України й уникнення провокаційних дій. Тому я пильно слідкую за військовими навчаннями Росії вздовж українського кордону» [11].

У п'ятницю 28 лютого постійний представник України в ООН Юрій Сергєєв повідомив, що російські війська захопили два аеропорти у Криму – цивільний у Сімферополі та військовий у Севастополі, а військово-морський флот Росії блокує українську берегову охорону. Москва заперечила, що ввела війська, хоча й направила 150 тис. своїх солдатів для навчань біля кордону України. 28 лютого Кремль дозволив экс-президенту В. Януковичу прес-конференцію у Ростові-на-Дону.

Ситуація вийшла на межу військового зіткнення. Крим клекотів, а новий уряд у Києві ледве працював. Президент США Б. Обама застеріг Росію проти порушення суверенітету України. Тим часом бронетранспортери з російськими розпізнавальними знаками курсували на дорогах за Сімферополем поодиноці та у колонах. Росія обіцяла захистити інтереси російських громадян в Україні, але без вторгнення [30]. Насправді маховик агресії у гібридній формі вже було запущено. Чимало важливих фактів, образно кажучи, тоді залишилися поза зоною видимості. Про них світ дізнався пізніше, зокрема про зізнання В. Путіна про цілеспрямовану агресію проти України. Тому ці та інші аспекти гібридної війни потребують подальших студій.

Отже, після Революції гідності в Україні склалася ситуація, що загрожувала її територіальній цілісності. Росія стала активніше розпалювати і підтримувати сепаратистські настрої на Сході та Півдні України. Через бездіяльність нового уряду України Крим перетворився на порохову бочку, що призвело 27 лютого на півострові до зміни української влади на проросійську. Військові навчання збройних сил Росії біля українського кордону розхитали геополітичний баланс. У той час як впливові видання Європи і США застерігали про збройне вторгнення Росії у Крим і на Схід України, НАТО вірило, що Росія не здійснить військову інтервенцію в Україну. Зі свого боку США обмежилося словесними попередженнями у бік Росії та тимчасово втратило стратегічну ініціативу.

Література

1. **Анексія** Криму Росією (2014) // uk.wikipedia.org.
2. **Кот С.** Крим: статус окупованої території та захист культурних цінностей / С. Кот // Крим від античності до сьогодення / Відп. ред. В. Смолій. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2014. – С. 689-707.
3. **Кримська** криза // uk.wikipedia.org.
4. **Офіцинський Ю.** Революція гідності на сторінках газети «The New York Times» (листопад 2013 – лютий 2014 рр.) / Ю. Офіцинський // Збірник студентських наукових праць [Ужгородського національного університету]. Серія: Історія. – Вип. 8. – Ужгород : Говерла, 2014. – С. 14-30.
5. **Романов А.** Георгиевские цвета снова над Крымом. Воссоединение Крыма с Россией. 2014 год / А. Романов // История Крыма / Авт. вступ. ст. В. Мединский. – М. : ОЛМА, 2014. – С. 452-460.
6. **Російська** збройна агресія проти України (2014-2015) // uk.wikipedia.org.
7. **Російська** інтервенція до Криму 2014 // uk.wikipedia.org.
8. **Alpert L., Solomon J.** Russia Orders Military Drill, Stoking Tensions // The Wall Street Journal. – 2014. – 26 February.
9. **Avril P.** La révolution du Maïdan cherche à s'imposer dans toute l'Ukraine // Le Figaro. – 2014. – 23 février.

10. **Busse N.** Bloß kein westliches Triumphgebaren // Frankfurter Allgemeine. – 2014. – 27 Februar.
11. **Cooper H.** Hagel Warns Russia Not to Intervene in Ukraine // The New York Times. – 2014. – 27 February.
12. **Gertz B.** Inside the Ring: All eyes on Moscow's military moves in Ukraine // The Washington Times. – 2014. – 26 February.
13. **Grynszpan E.** Crimée, l'offensive separatist // Le Temps. – 2014. – 28 février.
14. **Hardin L.** Vladimir Putin can inflict a costly revenge on Ukraine // The Guardian. – 2014. – 26 February.
15. **Herszenhorn D.** Crimea's Bloody Past Is a Key to Its Present // The New York Times. – 2014. – 27 February.
16. **Higgins A., Myers S.** As Putin Orders Drills in Crimea, Protesters' Clash Shows Region's Divide // The New York Times. – 2014. – 26 February.
17. **Higgins A.** Grab for Power in Crimea Raises Secession Threat // The New York Times. – 2014. – 27 February.
18. **Higgins A., Erlanger S.** Gunmen Seize Government Buildings in Crimea // The New York Times. – 2014. – 27 February.
19. **Lake E.** Putin's Bluff? U.S. Spies Say Russia Won't Invade Ukraine // The Daily Beast. – 2014. – 27 February.
20. **Myers S.** Growing Crisis in Its Backyard Snares Russia // The New York Times. – 2014. – 27 February
21. **Nogueira C.** La OTAN apoya la soberanía y la integridad territorial de Ucrania // El País. – 2014. – 25 febrero.
22. **Roman S.** Putin se va a vengar por haber perdido esta batalla en Ucrania // El Mundo. – 2014. – 26 febrero.
23. **Schmemann S.** Tussling Over Ukraine; Gains and Grave Setbacks for Gay Rights // The New York Times. – 2014. – 28 February.
24. **Shuster S.** The Russian Stronghold in Ukraine Preparing to Fight the Revolution // Time. – 2014. – 23 February.
25. **Shuster S.** No, Russia Will Not Intervene in Ukraine // Time. – 2014. – 25 February.
26. **Snyder T.** Dear Kremlin: Careful with Crimea // Foreign Policy. – 2014. – 26 February.
27. **Stewart W., Watson L.** New Ukraine leader pleads for unity as protesters in Crimea shout 'Russia, Russia' and tensions grow between Kiev and Moscow in wake of 'revolution' // The Daily Mail. – 2014. – 25 February.
28. **The Editorial Board.** Aiding Ukraine's Democrats // The Wall Street Journal. – 2014. – 23 February.
29. **The Editorial Board.** Ukraine's next chapter // The Washington Post. – 2014. – 24 February.
30. **The Editorial Board.** What Is Russia's Aim in Ukraine? // The New York Times. – 2014. – 28 February.

Literatura

1. **Aneksiya Krymu Rosiyeyu** (2014) // uk.wikipedia.org.
2. **Kot S.** Krym: status okupovanoyi terytoriyi ta zakhyst kul'turnykh tsinnostey / Kot S. // Krym vid antychnosti do s'ohodennya / Vidp. red. V. Smoliy. – Kyiv: In-t istoriyi Ukrayiny NAN Ukrayiny, 2014. – S. 689-707.
3. **Kryms'ka kryza** // uk.wikipedia.org.
4. **Ofitsyns'ky Yu.** Revolyutsiya hidnosti na storinkakh hazety «The New York Times» (lystopad 2013 – lyutyy 2014 rr.) / Ofitsyns'ky Yu. // Zbirnyk students'kykh naukovykh prats' [Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu]. Seriya: Istoriya. – Vyp. 8. – Uzhhorod: Hoverla, 2014. – S. 14-30.
5. **Romanov A.** Heorhyevskye tsveta snova nad Krymom. Vossoedynenye Kryma s Rossyey. 2014 hod / Romanov A. // Ystoryya Kryma / Avt. vstup. st. V. Medynskyy. – Moskva: OLMA, 2014. – S. 452-460.
6. **Rosiy's'ka zbroyna ahresiya proty Ukrayiny** (2014 – 2015) // uk.wikipedia.org.
7. **Rosiy's'ka interventsija do Krymu 2014** // uk.wikipedia.org.

8. **Alpert L.**, Solomon J. Russia Orders Military Drill, Stoking Tensions // The Wall Street Journal. – 2014. – 26 February.
9. **Avril P.** La révolution du Maïdan cherche à s'imposer dans toute l'Ukraine // Le Figaro. – 2014. – 23 février.
10. **Busse N.** Bloß kein westliches Triumphgebaren // Frankfurter Allgemeine. – 2014. – 27 Februar.
11. **Cooper H.** Hagel Warns Russia Not to Intervene in Ukraine // The New York Times. – 2014. – 27 February.
12. **Gertz B.** Inside the Ring: All eyes on Moscow's military moves in Ukraine // The Washington Times. – 2014. – 26 February.
13. **Grynszpan E.** Crimée, l'offensive separatist // Le Temps. – 2014. – 28 février.
14. **Harding L.** Vladimir Putin can inflict a costly revenge on Ukraine // The Guardian. – 2014. – 26 February.
15. **Herszenhorn D.** Crimea's Bloody Past Is a Key to Its Present // The New York Times. – 2014. – 27 February.
16. **Higgins A.**, Myers S. As Putin Orders Drills in Crimea, Protesters' Clash Shows Region's Divide // The New York Times. – 2014. – 26 February.
17. **Higgins A.** Grab for Power in Crimea Raises Secession Threat // The New York Times. – 2014. – 27 February.
18. **Higgins A.**, Erlanger S. Gunmen Seize Government Buildings in Crimea // The New York Times. – 2014. – 27 February.
19. **Lake E.** Putin's Bluff? U.S. Spies Say Russia Won't Invade Ukraine // The Daily Beast. – 2014. – 27 February.
20. **Myers S.** Growing Crisis in Its Backyard Snares Russia // The New York Times. – 2014. – 27 February.
21. **Nogueira C.** La OTAN apoya la soberanía y la integridad territorial de Ucrania // El País. – 2014. – 25 febrero.
22. **Roman S.** Putin se va a vengar por haber perdido esta batalla en Ucrania // El Mundo. – 2014. – 26 febrero.
23. **Schmemann S.** Tussling Over Ukraine; Gains and Grave Setbacks for Gay Rights // The New York Times. – 2014. – 28 February.
24. **Shuster S.** The Russian Stronghold in Ukraine Preparing to Fight the Revolution // Time. – 2014. – 23 February.
25. **Shuster S.** No, Russia Will Not Intervene in Ukraine // Time. – 2014. – 25 February.
26. **Snyder T.** Dear Kremlin: Careful with Crimea // Foreign Policy. – 2014. – 26 February.
27. **Stewart W.**, Watson L. New Ukraine leader pleads for unity as protesters in Crimea shout 'Russia, Russia' and tensions grow between Kiev and Moscow in wake of 'revolution' // The Daily Mail. – 2014. – 25 February.
28. **The Editorial Board.** Aiding Ukraine's Democrats // The Wall Street Journal. – 2014. – 23 February.
29. **The Editorial Board.** Ukraine's next chapter // The Washington Post. – 2014. – 24 February.
30. **The Editorial Board.** What Is Russia's Aim in Ukraine? // The New York Times. – 2014. – 28 February.

Официнский Ю.Р. Начало российской агрессии в Крым глазами мирового сообщества (20-28 февраля 2014)

В статье говорится о том, что активную фазу российской агрессии в украинский Крым (20 февраля – 18 марта 2014) можно условно разделить на три этапа: 1) 20-28 февраля – от появления и рассредоточения диверсионных групп к захвату ими главного административного здания автономии; 2) 1-15 марта – захват русскими войсками всех важных объектов полуострова; 3) 16-18 марта – оформление аннексии по результатам сделок, непризнанных ООН. Источниковой базой послужили публикации влиятельных газет и журналов: американских «The New York Times», «The Wall Street Journal», «The Washington Post», британских «The Guardian», «The Daily Mail», испанских «El Mundo», «El País» и других. Отмечается, что Россия поддержала сепаратистские настроения на Востоке и Юге Украины, изменив в Крыму 27 февраля

украинскую власть на пророссийскую. В то время как мировые издания предостерегали о вооруженном вторжении России в Крым и на Восток Украины, НАТО верило, что Россия не осуществит военную интервенцию. США ограничились словесными предупреждениями и временно утратили стратегическую инициативу.

Ключевые слова: *агрессия, сепаратизм, аннексия.*

Ofitsynskyy Yuriy R. The Start of Russian Aggression into Crimea from the Point of View of the International Community (February 20-28, 2014)

The article shows that the active phase of Russian aggression into Ukrainian Crimea (February 20 – March 18, 2014) can be divided into three stages: 1) February 20-28 – from the emergence and deployment of subversive groups to their seizure of the main governmental building of the autonomy; 2) March 1-15 – Russian troops capture all important sites of the peninsula; 3) March 16-18 – fixation of the annexation according to the methods which are not recognized by the UNA. The source base of the research consists of the articles published in influential newspapers and magazines. These are American «The New York Times», «The Wall Street Journal», «The Washington Post», British «The Guardian», «The Daily Mail», Spanish «El Mundo», «El País» and others. It is stated in the research that Russia bolstered separatist sentiments in the East and in the South of Ukraine by changing on February 27 Ukrainian power in Crimea to pro-Russian one. While international press warned about Russian armed invasion in Crimea and in Eastern Ukraine, NATO believed that Russia will not intervene. The USA made only verbal admonishments and temporarily lost the strategic initiative.

Key words: *aggression, separatism, annexation*